

To ensure effectiveness for analytic activity in the field of law it is significant to adhere to certain principles that are crucial foundations, determining its essence and concept. Theoretical aspects of analytic framework have already received research in research in scientific methodology in general. They are identified as: credibility, timeliness, clarity, justification, objectivity etc. For instance, an expert activity is analyzed as one of the other types of analytic activity.

Key words: analytics, law, information, expertise, method, activity.

УДК 340; 347.(77+78)

*Олена Павлівна Орлюк,
директор Науково-дослідного інституту
інтелектуальної власності НАПрН України,
виконувач обов'язків завідувача кафедри інтелектуальної власності
Київського національного
університету імені Тараса Шевченка,
доктор юридичних наук, професор,
академік НАПрН України*

НАЦІОНАЛЬНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СФЕРИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПРАВОВОЇ АНАЛІТИКИ

Постановка проблеми. Метою реалізації Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» визначено впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі [15]. Досягнення таких цілей може бути реалізовано лише шляхом проведення численних і докорінних реформ у багатьох сферах суспільного життя, зокрема змін принципів і стандартів діяльності державної влади й управління, напрямів і методів здійснення економічної та соціальної політики, посилення безпеки й оборони, боротьби з корупцією, суттєвого підвищення іміджу країни, розбудови національної свідомості, відродження правової культури тощо. Як один із векторів реформування визначено й захист прав інтелектуальної власності. Адже для успішного розвитку культури, науки, освіти, виробництва товарів й надання послуг потрібне збалансоване законодавство з інтелектуальної власності, яке має комплексно вирішувати питання набуття прав інтелектуальної власності, розпорядження ними та забезпечувати належний рівень захисту. Ці міркування, як і необхідність оптимізації органів державного управління, спонукали Уряд України до проведення широкомасштабної реформи у сфері інтелектуальної власності, метою якої є не лише прийняття оновленого спеціального законодавства, до якого імплементуються норми Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію) та відповідні європейські стандарти у цій сфері, а й відбувається глибока інституційна реформа, пов'язана з правовою охороною. Паралельно в країні створюється Вищий спеціалізований суд з питань інтелектуальної власності. Все це засвідчує намагання держави вибудувати якісний правовий інструментарій та відповідні механізми для набуття й захисту прав інтелектуальної власності. Водночас усі ці заходи, що загалом відповідають євроінтеграційному напрямку розвитку України та здійснюються у взаємозв'язку з розбудовою міжнародної системи охорони й захисту інтелектуальної власності, мають здійснюватися на підставі національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності. Її підготовкою повинні займатися представники різних сфер і галузей знань, серед яких одне з визначальних місць має належати правовій науці.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми підготовки національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності, дає підстави стверджувати, що, незважаючи на практичний запит та визнання необхідності підготовки такого документа на рівні вищих органів державної влади України, він поки що ще не був розроблений. Залишається ця проблематика й поза увагою фундаментальних юридичних досліджень. Хоча на необхідності прийняття цього документа юристи, зокрема й представники профільної наукової інституції України, якою у цій сфері є Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності

Національної академії правових наук України (далі – НДІ інтелектуальної власності НАПрН України), в останні роки неодноразово наголошували, як у своїх виступах на парламентських і комітетських слуханнях, присвячених проблемам сфери інтелектуальної власності, так і викладали це у проектах відповідних парламентських чи урядових рішень [8; 9].

Аналіз численних досліджень представників цивільно-правової, адміністративно-правової наук загалом та права інтелектуальної власності зокрема лише підтверджує наведену вище тезу. Адже багато досліджень зазвичай присвячені проблемам удосконалення правової охорони чи захисту прав інтелектуальної власності, як правило, на прикладі конкретних об'єктів права інтелектуальної власності. Набувають нового змісту питання захисту прав інтелектуальної власності в контексті імплементації європейських стандартів відповідно до Угоди про асоціацію. Євроінтеграційний шлях розвитку України у сфері інтелектуальної власності поступово починає висвітлюватися у дослідженнях докторського та кандидатського рівня останніх років, підтвердженням чому є дисертації О. Басая, Є. Булат, В. Іващенко, О. Гумеги, А. Данилюка, О. Кадетової, А. Кодинця, Г. Ульянової та ін. На розвиток права інтелектуальної власності як окремого правового явища істотний вплив здійснюють дослідження Р. Еннана, Ю. Капіци, О. Кашинцевої, І. Коваль, В. Крижної, О. Кулинич, Н. Мироненко, Ю. Носіка, М. Потоцького, О. Харитонової, А. Штефан, О. Штефан. Істотні зусилля у цьому напрямі докладає й автор цієї статті. На розвиток приватноправової складової права інтелектуальної власності впливають й ґрунтовні цивілістичні дослідження О. Кохановської, Н. Кузнецової, В. Луця, Р. Майданика, І. Спасибо-Фатєєвої, Р. Стефанчука, Р. Шишки та багатьох інших. Окрім того, на розбудову права інтелектуальної власності як складову правової системи України істотний вплив здійснюють дослідження представників теорії права, передусім О. Зайчука, В. Ковальського, Н. Оніщенко, О. Петришина, О. Скрипнюка та ін.

Однак у цих дослідженнях питання стратегічного розвитку національної сфери інтелектуальної власності зазвичай не розкриваються. Враховуючи євроінтеграційний вектор розвитку України, уваги вимагають останні розробки права інтелектуальної власності, здійснювані європейськими дослідниками.

Метою статті є вироблення комплексних підходів юридичної науки через призму правової аналітики до формування національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності.

Методологічну основу, на яку спиралася авторка при написанні статті, становить комплекс загальнонаукових і спеціальних методів та засобів наукового дослідження. В основі дослідження лежить загальнонауковий діалектичний метод пізнання, який дав змогу виконати наукові завдання, необхідні для розкриття мети дослідження, в єдності їх соціального змісту та юридичної форми. Також у процесі дослідження у комплексі використовувалися системно-структурний, формально-юридичний методи, методи аналізу та синтезу. У взаємозв'язку із правовими нормами і принципами, залежно від динаміки і статичності правової матерії, використана методологія дала можливість досягти поставленої мети.

Основні результати дослідження. У сучасних надзвичайно складних умовах становлення України на порядку денному для нашого суспільства стоїть завдання формування нації, наділеної інтелектуальним потенціалом, нації, спроможної виконувати завдання світового рівня. Визначення шляхів, якими ми маємо крокувати до цієї основоположної мети, і є тими концептуальними засадами розвитку національної системи інтелектуальної власності. Системи, яку ми маємо розглядати не у відокремленні кожного суб'єкта – органів влади, патентного відомства, правоохоронних чи судових органів, корпусу патентних повірених та адвокатського корпусу, організацій колективного управління, наукових та освітніх закладів, закладів культури, та безпосередньо самих творців інтелектуальної власності – а маємо розглядати у тісному взаємозв'язку. Адже лише у такому разі система, що об'єднує суб'єктні, інституційні, організаційні елементи тощо, може не лише формально називатися системою, а й активно та ефективно реалізовувати ті завдання, які ставить перед нею суспільство.

Структурними елементами будь-якого суспільства, орієнтованого на інтелектуальну власність, мають виступати політична свобода, законодавча основа, життєво важливі установи, а також культура, заснована на інтелектуальній власності [27, с. 6]. Адже для того, аби виявити цін-

ність інтелектуальної власності для суспільства та реалізувати її повною мірою, має існувати відповідне середовище, у якому ці складові присутні та досконало функціонують. Відсутність будь-якого з них призводить до застою і занепаду економіки, зникнення творчого духу і винахідництва, що, зі свого боку, призводить до створення нежиттєздатного клімату для бізнесу, втрати його стабільності або надійності, погіршення інвестиційної привабливості країни.

Саме ці чинники й мають формувати стратегію розвитку національної системи інтелектуальної власності, яка виступає у поєднанні політичних, інституційних, технологічних економічних, правових, інноваційних, освітньо-наукових та культурологічних складових.

Зокрема, у ролі вихідних основ законодавчої структури мають бути:

- ефективне, якісне національне законодавство, що відповідає: 1) вихідним конституційним засадам, якими проголошено свободу інтелектуальної, творчої діяльності, повагу до права власності, гарантований захист прав усіма способами, передбаченими чинним законодавством (за участю європейських судових інституцій); такі засади всебічно розкриті у працях і з теорії права та конституційного права, зокрема О. Зайчука, Н. Оніщенко, О. Петришина [4; 5] та ін.; 2) положенням міжнародних договорів та конвенцій у сфері інтелектуальної власності (зокрема, Паризької, Бернської, Римської тощо); 3) міжнародним зобов'язанням, взятим на себе Україною (шляхом укладання багатосторонніх та двосторонніх договорів), серед яких окреме місце посідають Угода про асоціацію України з ЄС (враховуючи, зокрема, підходи вітчизняних та європейських дослідників [1; 2; 6]) та Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності [19];

- спрямоване на імплементацію європейських норм національне право інтелектуальної власності [13; 14], що впливає за наслідками підписаної та ратифікованої Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, яка набула повної чинності з 1 вересня 2017 р. (а в частині прав інтелектуальної власності як складової формування зони вільної торгівлі ще раніше – з 1 січня 2016 р.) [18].

При цьому невід'ємною характеристикою національного законодавства має бути забезпечення справедливого балансу інтересів усіх верств суспільства, починаючи із творців об'єктів інтелектуальної власності, і закінчуючи представниками приватного бізнесу, промисловості, громадськості, споживачів та уряду. Національне законодавство також має оперативно реагувати на зміни, що відбуваються як в національній економіці, так і в міжнародно-правовому регулюванні сфери інтелектуальної власності, аби не бути гальмом для суспільного розвитку.

Наявність різноманітних учасників відносин інтелектуальної власності нерідко породжує абсолютно протилежні підходи та вимоги щодо наповнення прав інтелектуальної власності, критеріїв та процедур правової охорони, засад, способів та підстав захисту прав інтелектуальної власності тощо. Для цього достатньо подивитися на світові тенденції щодо боротьби між посиленням рівня захисту прав інтелектуальної власності, якої вимагають автори й власники прав інтелектуальної власності, та широким колом користувачів інтернету в частині вимоги створення вільного доступу до інформації. Або виклики, які намагаються розв'язати національні уряди у процесі пошуку балансу між доступом пацієнтів до життєво необхідних ліків за доступними цінами й монополій транснаціональних чи великих національних фармацевтичних компаній. Ці виклики не є проблемою, яку можуть чи мають розв'язувати окремі країни та їх уряди. До цього процесу фактично нині залучені широкі професійні кола [10; 11] та численні міжнародні організації, серед яких визначальну роль відіграють органи Організації Об'єднаних Націй, передусім Всесвітня організація інтелектуальної власності (далі – ВОІВ), Всесвітня організація охорони здоров'я тощо. Для України істотного значення набувають дії й політика в цілому Європейського Союзу, зокрема акти Європейської комісії [3; 22; 23], Європейського Парламенту та Ради [24], рішення європейських судових органів.

Підготовка національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності стоятиме на порядку денному Уряду України вже влітку 2018 р., коли до України прийдуть представники ВОІВ саме з метою розробки цього документа. Фактично розробка та прийняття національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності має бути початковим орієнтиром, на якому повинна розбудовуватися національна система охорони інтелектуальної власності в її широкому розумінні.

Підставою для наведених тверджень слугують акти органів державної влади, що приймалися в Україні після Революції Гідності. Так, необхідність удосконалення захисту прав інтелектуальної власності та реформи цієї сфери в цілому визначено як стратегічну мету в урядових документах та Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [15]. При цьому проведення масштабної реформи у сфері інтелектуальної власності здійснюється не просто з метою прийняття оновленого спеціального законодавства, до якого імплементуються норми Угоди про асоціацію та європейських актів у цій сфері, а й інституційна реформа. Зокрема, у 2016 р. Кабінет Міністрів України схвалив розроблену Міністерством економічного розвитку і торгівлі України (далі – МЕРТ) Концепцію реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні, яка реалізується з 2016 р. Метою Концепції було визнано створення оптимальної, якісної та ефективної державної системи правової охорони інтелектуальної власності, зокрема й шляхом створення Національного органу інтелектуальної власності України (далі – НОІВ) як юридичної особи публічного права, що належить до сфери управління МЕРТ [16].

На реалізацію Концепції Урядом в особі МЕРТ було розроблено та подано до Верховної Ради України низку законопроектів щодо внесення змін до спеціального законодавства у частині правової охорони авторського права і суміжних прав, винаходів і корисних моделей, промислових зразків, торговельних марок, зазначень походження товарів, топографій інтегральних мікросхем. Усі ці законопроекти перебувають на тій чи іншій стадії обговорення та прийняття у Верховній Раді України. За оптимістичного сценарію очікується, що всі вони будуть прийняті до 2019 р.

Системним законопроектом у частині реформування цієї сфери вважається законопроект «Про Національну систему охорони інтелектуальної власності в Україні» (далі – законопроект). Він був розроблений робочою групою у складі практиків, у тому числі патентних повірених, адвокатів, юристів, експертів, науковців тощо, що працювала під егідою НДІ інтелектуальної власності НАПрН України. Його концепція була презентована на Західноукраїнській панелі Національного форуму «Всеукраїнське громадське обговорення реформи державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні», що відбулася у вересні 2016 р. у Львові. На Східноєвропейській панелі форуму, що відбувся 28 жовтня 2016 р. у Харкові на базі НАПрН України, був представлений безпосередньо сам законопроект. У 2017 р. була завершена робота над доопрацюванням зауважень що цього законопроекту, та проект був переданий до МЕРТ. На жаль, він досі так і не був винесений на урядовий розгляд. Навіть його усічений варіант доки не пройшов навіть громадського обговорення на рівні МЕРТ, не говорячи вже про схвалення Урядом. Відповідно, загальмованою виявилася фактично інституційна реформа у частині створення дворівневої системи правової охорони інтелектуальної власності, що має складатися з НОІВ (створеного на базі державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності») та МЕРТ України.

Водночас ідея законопроекту значною мірою відповідає засадам, що мають бути відображені у національній стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності. Він визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування й розвитку Національної системи охорони інтелектуальної власності в Україні та відносини між її суб'єктами. Відповідно до ст. 2 законопроекту національна система охорони інтелектуальної власності визначається як сукупність законодавчих, структурних та функціональних інститутів (компонентів), які в комплексі та в процесі взаємодії забезпечують формування та реалізацію державної політики у сфері охорони інтелектуальної власності, сприяють забезпеченню задоволення суспільства у розвитку інтелектуального, творчого, науково-технологічного потенціалу нації, стимулюванню використання об'єктів права інтелектуальної власності в інноваційній діяльності, підвищенню рівня захисту прав інтелектуальної власності, вихованню поваги до інтелектуальної власності та задоволенню потреб суспільства й держави у формуванні та розвитку ринку інновацій та розбудові цифрової економіки. До складу національної системи входять її суб'єкти, а також матеріальні, технічні, організаційні, інформаційні ресурси та законодавство України у сфері охорони інтелектуальної власності.

Законопроект визначає головну мету державної політики, принципи такої політики та правові засади її організації, окреслює правовий статус національного органу інтелектуальної власності

ті та засади діяльності інших суб'єктів національної системи. Так, головною метою державної політики у сфері інтелектуальної власності визначено створення сприятливих соціально-економічних, організаційних і правових умов для інтелектуальної, творчої діяльності, забезпечення ефективної охорони результатів цієї діяльності та прав інтелектуальної власності, стимулювання використання цих об'єктів у господарській та інноваційній діяльності, забезпечення захисту прав інтелектуальної власності, міжнародного співробітництва у сфері інтелектуальної власності, а також стимулювання розвитку інтелектуального, творчого, наукового та технологічного потенціалу нації.

Розробники вперше запропонували низку вихідних принципів, на яких має ґрунтуватися здійснення державної політики у сфері інтелектуальної власності, а саме:

1) гарантування державою свободи творчості та створення сприятливих умов для інтелектуальної, творчої діяльності;

2) визнання інтелектуальної, творчої діяльності, її результатів та об'єктів права інтелектуальної власності соціально-економічною цінністю України;

3) рівності прав осіб України, іноземних осіб та осіб без громадянства щодо прав інтелектуальної власності відповідно до міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

4) стимулювання охорони та використання об'єктів права інтелектуальної власності, зокрема з метою розбудови інноваційно орієнтованого партнерства між наукою і промисловістю;

5) гарантування державою створення умов для постійного підвищення інтелектуального, освітнього, наукового розвитку у сфері інтелектуальної власності, популяризації знань про інтелектуальну власність, вироблення культури поваги до прав інтелектуальної власності;

6) справедливого збалансування приватних та публічних інтересів у сфері інтелектуальної власності;

7) запобігання використанню об'єктів права інтелектуальної власності без згоди власників прав, крім випадків, встановлених законом;

8) економічної обґрунтованості вартості процедур, пов'язаних з набуттям та охороною прав інтелектуальної власності;

9) дотримання національних інтересів у сфері інтелектуальної власності;

10) сприяння використанню системи управління цифровими правами та удосконалення стандартизації щодо інтелектуальної власності;

11) розбудови систем захисту прав інтелектуальної власності з метою стимулювання інновацій, впровадження стандартів і норм, спрямованих на удосконалення процедур захисту прав інтелектуальної власності, зокрема й міжнародних;

12) недопущення проявів необґрунтованого ускладнення та затримання процедур захисту прав інтелектуальної власності.

Такий підхід при його практичному втіленні забезпечить дійсну реалізацію у національному законодавстві принципів законності, справедливості, доцільності, ефективності (як у частині реалізації регулятивної, так і охоронної функції права (більш детально див. [12]) тощо. Йому має бути притаманна чітко вибудована ієрархія правових норм, що закріплені не лише на рівні законів, а й підкріплюються наявними правовими механізмами, які дадуть змогу забезпечити дійсну правореалізацію гарантованих прав на об'єкти інтелектуальної власності та якісний, ефективний і своєчасний захист прав, який базується на приватноправових засадах (це відображено як у працях з історії становлення законодавства у сфері інтелектуальної власності [6], так і безпосередньо у монографічних дослідженнях із концепту приватного права [20]).

Ці завдання мають спиратися не лише на національне розуміння, а й на європейські підходи, наприклад, на прийняту Європейською Комісією Стратегію щодо прав інтелектуальної власності, в якій наголошується на адекватному правовому регулюванні та створенні єдиного ринку. Адже нині важливим є не лише максимальний та ефективний захист інтересів правовласників. В основу єдиної європейської політики нині покладаються потреби усього суспільства мати широкий, розумний за вартістю і зручний доступ до результатів інтелектуальної діяльності [21; 22; 25; 26,

с. 18–19] як у культурних і освітніх цілях, так і задля їхнього задіяння у комерційній діяльності. Зазначені підходи мають знайти відображення у законодавстві України, на користь чого слугують не лише теоретичні дослідження [13; 14; 18], а й ґрунтовна економічна аналітика [7].

Висновки. Удосконалення рівня правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності, імплементація європейських стандартів у цій частині є одним зі стратегічних завдань, що стоять перед Україною, та впливає із зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію.

На законодавчому рівні має бути нарешті розв'язано не лише питання імплементації положень європейського законодавства до законодавства ЄС, а й внесення змін до Цивільного кодексу України з метою усунення колізій, що існують понад 10 років. Також мають бути внесені зміни до Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення з метою забезпечення належного стану притягнення до юридичної відповідальності. До процесуальних законів та законодавства про судово-експертну діяльність мають бути внесені зміни для можливості якісного забезпечення захисту прав інтелектуальної власності. У цьому сенсі, враховуючи поточний стан зі створенням Вищого спеціалізованого суду України з питань інтелектуальної власності, доцільними є зміни до процесуальних кодексів з метою усунення прогалин у функціонуванні цього суду. Також обговорюється доцільність прийняття окремого акта або уточнення наявних редакцій у частині функціонування та повноважень спеціалізованого суду. Змін вимагає й фінансове законодавство загалом, аби створити механізми для розвитку інтелектуальної, творчої діяльності та комерціалізації результатів інтелектуальної власності, для забезпечення якісних умов для становлення національної інноваційної системи.

Перед Україною у найближчий час стоїть завдання проведення систематизації національного законодавства, аби запровадити єдиний уніфікований апарат, який би дав змогу уникнути конфлікту закону при оцінці тих чи інших суспільних відносин, що виникають у сфері інтелектуальної власності. Наступним кроком має стати ґрунтовна підготовка до кодифікації законодавства у цій сфері.

Крім того, слід говорити про якісне підвищення системи захисту прав інтелектуальної власності, про відпрацювання єдиних підходів правоохоронних органів, що мають визначати розміри нанесеної шкоди, аби правильно кваліфікувати завдані правопорушення. А для цього, знову ж таки, має бути відповідна нормативна база. Вимагає підвищення ефективності системи роботи Антимонопольного комітету у напрямі попередження недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності, аби в Україні цей механізм працював на тому рівні, на якому його звикли сприймати в промислово розвинених країнах. На порядку денному має стояти й активне впровадження альтернативних способів вирішення спорів у сфері інтелектуальної власності, враховуючи досвід ВОІВ зокрема та міжнародний досвід арбітражу або медіаційних процедур у цій сфері загалом. Водночас йдеться не лише про зміни законодавства, а й про необхідність ментальних змін у нашому суспільстві, про підвищення правової культури, про освіту та постійну просвітницьку діяльність.

Перелічені завдання, поряд із низкою інших, мають бути покладені в основу національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності.

Використані джерела

1. Булат Є. А. Проблеми удосконалення правової охорони результатів інтелектуальної діяльності в процесі інтеграції України в Європейський дослідницький простір : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук / Є. А. Булат. – К., 2018. – 34 с.
2. Ван Елсуwege П. Угода про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом / П. Ван Елсуwege // Право України. – 2015. – №8. – С. 9–16.
3. Еврокомиссия представила новые меры по защите интеллектуальной собственности [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.interfax/world/589601>.
4. Загальна теорія держави і права : підручник / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін. ; за ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. Харків: Право, 2009. – 584 с.
5. Зайчук О. В. Теорія держави і права. Академічний курс / О. В. Зайчук, Н. М. Оніщенко. – 2-ге вид., перероб. і доповн. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 688 с.
6. Іващенко В. А. Розвиток законодавства у сфері інтелектуальної власності в Україні (XIX – поч. XXI ст.) : монографія / В. А. Іващенко. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2017. – 508 с.

7. Імплементация Угоди про асоціацію між Україною та ЄС: економічні виклики та нові можливості : наукова доповідь / за ред. акад. НАН України В. М. Гейця та чл.-кор. НААН України Т. О. Осташко ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозів. НАН І-54 України». – Київ, 2016. – 184 с.
8. Інформаційно-аналітичні матеріали щодо освіти, науки та інтелектуальної власності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id=62353&cat_id=62297#_Toc407193523.
9. Інформаційно-аналітична довідка до слухань Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти на тему «Інтелектуальна власність в Україні. Стан та концептуальні засади розвитку» від 15 жовтня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id=61821&cat_id=61640.
10. Карцхія А. А. Права интеллектуальной собственности и концепция общественного достояния / А. А. Карцхия [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://cyberleninka.ru/article/n/prava-intellektualnoy-sobstvennosti-i-kontseptsiya-obschestvennogo-dostoyaniya>.
11. Кашинцева О. Переосмысления права интеллектуальной собственности с позиций обеспечения прав личности: новые вызовы – новые ответы / О. Кашинцева // Теория и практика интеллектуальной собственности. – 2015. – № 1. – С. 5–10.
12. Ковальський В. С. Охоронна функція права / В. С. Ковальський. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 329 с.
13. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавство України / за ред. Ю. М. Капіці ; кол. авторів: Ю. М. Капіца, С. К. Ступак, В. П. Воробйов та ін. – К. : Слово, 2006. – 1104 с.
14. Правове забезпечення сфери інтелектуальної власності в Україні в контексті Європейської інтеграції: правові засади: монографія / за наук. ред. О. П. Орлюк ; кол. авторів : В. С. Дроб'язко, А. В. Міндрул, О. О. Тверезенко, Л. І. Работягова, О. О. Штефан та ін. – К. : «Лазурит-Поліграф», 2010. – 464 с.
15. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>.
16. Про схвалення Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 червня 2016 р. № 402-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249086258>.
17. Теоретико-прикладні проблеми кодифікації законодавства України у сфері інтелектуальної власності : монографія / за заг. ред. О. П. Орлюк ; кол. авторів. – К. : НДІ ІВ НАПрНУ, ТОВ «Лазурит-Поліграф», 2010. – 380 с.
18. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: ратифікована 16 вересня 2014 року Верховною Радою України та Європейським парламентом [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
19. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15 квітня 1994 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/981_018.
20. Харитонов Є. О. Приватне право як концепт: пошук парадигми : монографія / Є. О. Харитонов, О. І. Харитонova. – О. : Фенікс, 2014. – 804 с.
21. Химмельрайх А. К истории влияния международных процессов гармонизации права интеллектуальной собственности на национальное правовое регулирование / А. Химмельрайх // Интеллектуальная собственность в России и ЕС: правовые проблемы: сборник статей / под ред. М. М. Богуславского и А. Г. Светланова. – М. : Волтерс Клувер, 2008. – 296 с.
22. A Single Market for Intellectual Property Rights. Boosting creativity and innovation to provide economic growth, high quality jobs and first class products and services in Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/growth/industry/intellectual-property/>.
23. Communication from the Commission Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Brussels, 3.3.2010 // COM(2010) 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%2000%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>
24. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. A Digital Single Market Strategy for Europe // COM/2015/0192 final [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0192>.
25. Graeme B. Dinwoodie, Developing a Private International Intellectual Property Law: The Demise of Territoriality? / B. Graeme [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ssrn.com/abstract=1502228.
26. Maskus K. E. Private Rights and Public Problems: The Global Economics of Intellectual Property in the 21st Century / K. E. Maskus. – Washington : Peterson Institute, 2012. – P. 18–19.
27. Orliuk O. The role of legal science in the process of reforming intellectual property sphere in Ukraine: achievements, objectives, mission / O. Orliuk // Theory and Practice of Intellectual Property. – 2016. – № 3. – P. 5–13.

Орлюк О. П. Національна стратегія розвитку сфери інтелектуальної власності через призму правової аналітики

У статті аналізуються підходи до розбудови національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності. Доводиться, що удосконалення рівня правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності, імплементація європейських стандартів у цій частині є одним зі стратегічних завдань, що стоять перед Україною, та впливає із зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію.

Аналізуються чинники, що мають формувати стратегію розвитку національної системи інтелектуальної власності, яка виступає у поєднанні політичних, інституційних, технологічних економічних, правових, інноваційних, освітньо-наукових та культурологічних складових. Розкриваються підстави проведення інституційної реформи у сфері інтелектуальної власності, визначаються засади створення Національного органу інтелектуальної власності. порушується питання судової реформи у цій сфері. Реформування національної системи інтелектуальної власності оцінюється через призму європейської політики.

Доводиться, що всі заходи з реформи сфери інтелектуальної власності, що відповідають євроінтеграційному напряму розвитку України та здійснюються у взаємозв'язку з розбудовою міжнародної системи охорони

й захисту інтелектуальної власності, мають відбуватися на підставі національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності. Її підготовка має здійснюватися представниками різних сфер та галузей знань, серед яких одне з визначальних місць має належати правовій науці.

Ключові слова: імплементація європейських стандартів, інтелектуальна власність, захист прав інтелектуальної власності, реформа сфери інтелектуальної власності, стратегія розвитку.

Orlyuk O. National development strategy of intellectual property through the prism of legal analysts

The article analyzes approaches to the development of a national strategy for the development of intellectual property. It is proved that the improvement of the level of legal protection and enforcement of intellectual property rights, the implementation of European standards in this part is one of the strategic challenges facing Ukraine, and follows from the obligations under the Association Agreement.

It is noted that an essential feature of national legislation should be to ensure an equitable balance of interests of all layers of society, starting with the creators of intellectual property, and to representatives of private business, industry, the public, consumers and the government. National legislation should respond promptly to changes in the economy and in the international regulation of intellectual property, not to act as a brake on social development.

The factors that form the strategy of development of the national intellectual property system, which acts as a combination of political, institutional, technological, economic, legal, innovative educational-scientific and cultural components. Describes the reason institutional reform in the field of intellectual property, defines the basics of creating a National authority on intellectual property. It raises the question of judicial reform in this area. The reform of the national intellectual property system is evaluated through the prism of European policy in this area, as well as theoretical studies, acts of the European legislation. Define the tasks that must be rozviazan in Ukraine to improve legal regulation. The necessity of carrying out as soon as possible systematization of national legislation to introduce a single, unified unit, which would allow to avoid conflicts of law in the evaluation of those or other public relations arising in the sphere of intellectual property. The next step should be a thorough preparation for the codification of legislation in this area.

Have that all activities on the reform of intellectual property that meets the overall direction of European integration development of Ukraine and implemented in conjunction with the development of the international system of protection of intellectual property should be made on the basis of the national development strategy of intellectual property. Its preparation should be carried out by representatives of various fields and branches of knowledge, among which one of the defining places should belong to legal science.

Key words: implementation of European standards, intellectual property, intellectual property rights protection, reform of intellectual property, development strategy.

УДК 349.2

*Микола Іванович Іншин,
завідувач кафедри трудового права
та права соціального забезпечення
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
доктор юридичних наук, професор,
академік НАПрН України, Заслужений юрист України*

**СУТНІСТЬ СУЧАСНОЇ ІДЕОЛОГІЇ ТРУДОВОГО ПРАВА УКРАЇНИ:
ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ**

Постановка проблеми. Останніми роками набуває актуальності питання необхідності перегляду ідеології трудового права України, оскільки в чинному трудовому законодавстві закладена ще застаріла радянська ідеологія, яка вже не відповідає вимогам сучасності, при цьому відсутність чітко розробленої системи ідеологічних поглядів на подальший розвиток трудового права спричиняє певні труднощі і в прийнятті взаємоузгоджених нових правових норм на території нашої держави. Саме тому сучасне трудове право гостро потребує розробки та впровадження нових сучасних ідеологічних основ.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання теоретико-правової спрямованості в галузі трудового права було предметом дослідження таких науковців, як С. Алексєєв, Б. Бегічев, Е. Бекбаєв, Н. Болотіна, К. Варшавський, Ю. Вдовіна, І. Войтинський, Т. Занфірова, О. Іоффе, О. Кисельов, О. Лейст, В. Щербина, О. Ярошенко та ін.

Метою статті є дослідження історії формування трудового права України; ідеології, яка є методологічним джерелом для конструювання норм трудового права та визначення векторів, у яких вона змінюється.

Основні результати дослідження. Питання про необхідність перегляду ідеологічних основ трудового права ґрунтовно розглядалося в нашій сумісній праці із В. Щербиною «Ідеологічні